

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Έρευνα Συγκυρίας, Β' Εξάμηνο 2023

Με τις ΜμΕ σταθερά σε αναπτυξιακή τροχιά, στοίχημα πλέον είναι η μόχλευση της επενδυτικής διάθεσης της περιφέρειας

Δείκτης εμπιστοσύνης ΜμΕ [1] [2]

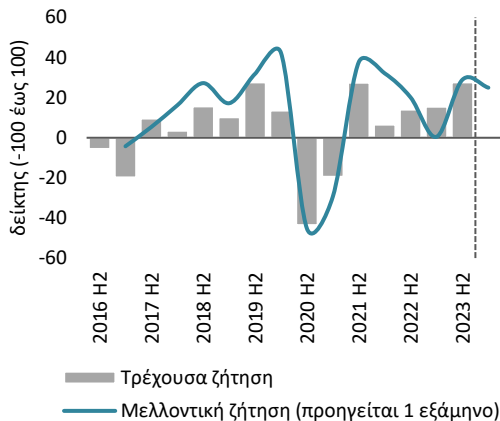
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Ανοδικά κινήθηκε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης των ΜμΕ κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2023, συνεχίζοντας την επεκτατική τάση του πρώτου εξαμήνου και προσεγγίζοντας τις 21 μονάδες (έναντι 16 το προηγούμενο εξάμηνο). Η θετική εικόνα επιβεβαιώνεται από το ποσοστό των επιχειρήσεων που στοχεύουν σε ανάπτυξη, το οποίο ανέρχεται στο 61% του τομέα, έναντι 57% το προηγούμενο εξάμηνο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αναπτυξιακή κατεύθυνση αφορά τους περισσότερους βασικούς κλάδους (με τον κλάδο εμπορίου να ξεχωρίζει θετικά). Σημειώνεται ότι κάποια πίεση φαίνεται να ασκείται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, με λιγότερο του 1/2 αυτών να στοχεύουν σε ανάπτυξη, έναντι 65-70% σε μεγαλύτερα μεγέθη (δείτε παράρτημα).

[1] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων, για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100). [2] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 - 0,5), Μικρές (0,5-2,5) και Μεσαίες (2,5 - 10)

Συνθήκες ζήτησης

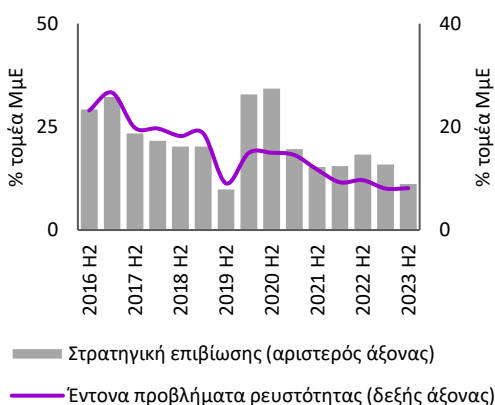

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Η θετική πορεία του τομέα αντικατοπτρίζει κυρίως την ανάκαμψη της τρέχουσας ζήτησης που έφθασε τις 27 μονάδες, δηλαδή 12 μονάδες υψηλότερα από το προηγούμενο εξάμηνο (αύξηση συμβατή με τις προσδοκίες στην αρχή της περιόδου).

Από την άλλη πλευρά, ήπια κάμψη καταγράφουν οι προσδοκίες μελλοντικής ζήτησης (επόμενου εξαμήνου), με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 25 μονάδες (έναντι 29 το προηγούμενο εξάμηνο), παραμένοντας σε σχετικά υψηλό επίπεδο σε ιστορική βάση. Εντονότερη πίεση εντοπίζεται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (ως πιο ευάλωτες σε εποχικές διακυμάνσεις), ενώ ανακοπή δυναμικής εμφανίζει ο λοιπός τομέας (πιθανότατα υπό την πίεση διεθνούς περιβάλλοντος), χωρίς όμως να αλλάζει τις αναπτυξιακές του στρατηγικές, υποδηλώνοντας έτσι ότι θεωρεί την πίεση παροδική.

Χρηματοοικονομική υγεία ΜμΕ

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Επιβεβαιώνοντας τη γενικά ισχυρή εικόνα του τομέα (με τις όποιες πιέσεις να θεωρούνται παροδικές), το μερίδιο επιχειρήσεων με στρατηγικές επιβίωσης συνέχισε την πτωτική του πορεία, καταλήγοντας σε ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά των τελευταίων ετών.

Παράλληλα, η υγιής χρηματοοικονομική εικόνα του τομέα εδραϊώνεται, με το ποσοστό των ΜμΕ που αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα ρευστότητας να παραμένει αμετάβλητο στο ιστορικά χαμηλό επίπεδο του 8% του τομέα.

Συνεπής με την αναπτυξιακή τροχιά των ΜμΕ είναι η ήπια υποχώρηση των κατά τα άλλα υψηλών πιέσεων της προηγούμενης περιόδου για τον τομέα των ΜμΕ. Πιο συγκεκριμένα το ενεργειακό κόστος πλέον αποτελεί πρόβλημα για το 59% του τομέα (έναντι 65% το προηγούμενο εξάμηνο), με αντίστοιχη μείωση να παρουσιάζει και η πίεση από τις αυξημένες τιμές πρώτων υλών (σημαντικό πρόβλημα για το 55% του τομέα έναντι 65% για το προηγούμενο εξάμηνο). Επιπλέον, σημαντική μείωση καταγράφεται στο ποσοστό των ΜμΕ που αντιμετωπίζουν αδύναμη ζήτηση (29% έναντι 43% το προηγούμενο εξάμηνο).

Στον αντίποδα αύξηση κατέγραψε το ποσοστό επιχειρήσεων το οποίο δηλώνει πως η εύρεση προσωπικού αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για την επιχείρηση (51% έναντι 46% το προηγούμενο εξάμηνο).

Το πρόβλημα εύρεσης προσωπικού ενδέχεται να αποτελέσει τροχοπέδη για τον τομέα, δεδομένου ότι περί το 1/4 των ΜμΕ στοχεύει σε αύξηση του προσωπικού του μέσα στους επόμενους έξι μήνες, με το ποσοστό αυτό να είναι συγκριτικά υψηλότερο για τον κλάδο των κατασκευών (37%).

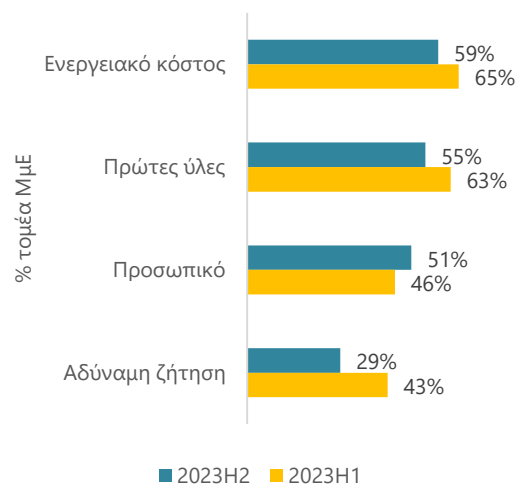
Ωστόσο, καθώς η ανεργία ξεκινά πλέον να κινείται σε μονοψήφια ποσοστά (9,4%), ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων για την προσέλκυση των καταλληλότερων εργαζομένων αναμένεται να ενταθεί. Ενδεικτικό αυτού είναι το γεγονός πως το 71% του τομέα δηλώνει πως είναι πιο δύσκολο να καλύψει τις κενές θέσεις εργασίας του σε σχέση με το παρελθόν. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο υψηλός βαθμός δυσκολίας στην εύρεση προσωπικού (είτε για αντικατάσταση, είτε για επέκταση) αποτελεί ένα εύρο πρόβλημα, καθώς αγγίζει σε παρόμοια (υψηλά) ποσοστά το σύνολο των κλάδων – με υψηλότερη ένταση στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (αφορά το 84% αυτών, έναντι περίπου 2/3 για τις λοιπές ΜμΕ).

Εστιάζοντας στις προσδοκίες των ΜμΕ σχετικά με την πορεία των πωλήσεων το 2024, η πλειονότητα του τομέα (57%) αναμένει αύξηση, με τις μεσαίες επιχειρήσεις να ξεχωρίζουν θετικά (70% περιμένει αύξηση έναντι 59% για τις μικρές και 43% για τις πολύ μικρές).

Κατά μέσο όρο ο τομέας των ΜμΕ αναμένει οι πωλήσεις να αυξηθούν κατά 6-7%, προσδοκία συμβατή με την εκτίμηση της Διεύθυνσης Οικονομικής Ανάλυσης της ΕΤΕ για το σύνολο του επιχειρηματικού τομέα, της τάξεως του 7%*. Σημειώνεται ότι οι προσδοκίες των μεσαίων επιχειρήσεων υπερéχουν κατά περίπου 2 ποσοστιαίες μονάδες τις αντίστοιχες των πολύ μικρών επιχειρήσεων.

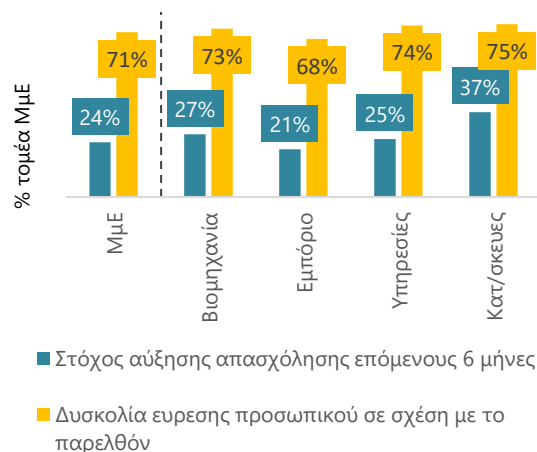
*Τάσεις του Επιχειρείν: Πωλήσεις (3^ο τρίμηνο 2023)

Παράγοντες πίεσης τομέα ΜμΕ

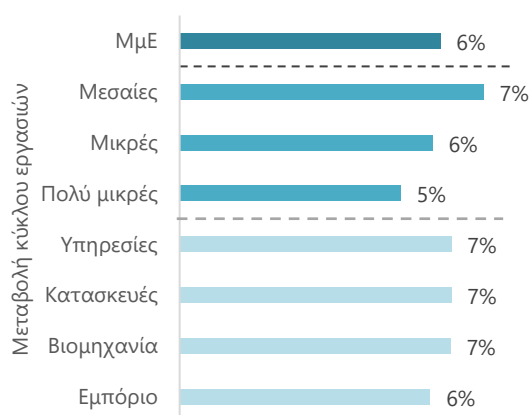
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Συνθήκες αγοράς εργασίας

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Αύξηση πωλήσεων 2024

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

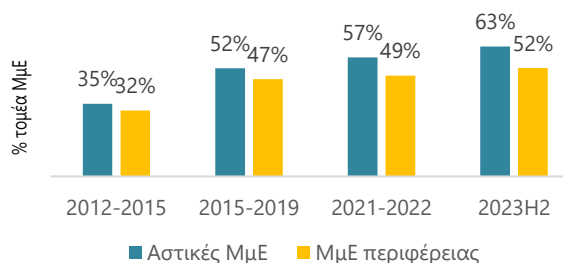
Με την αναπτυξιακή δυναμική να εδραιώνεται και να αποκτά ευρύτητα στον τομέα των ΜμΕ, το επόμενο κρίσιμο ερώτημα είναι ο βαθμός διάχυσης της σε γεωγραφική κλίμακα. Υπό αυτή την οπτική, πραγματοποιήθηκε σύγκριση τμημάτων του τομέα ως προς τον στόχο ανάπτυξης ανάμεσα στα αστικά κέντρα και στην περιφέρεια (η οποία συνεισφέρει σχεδόν το ¼ των συνολικών πωλήσεων του τομέα). Βασικό συμπέρασμα της ανάλυσης είναι ότι όλες οι περιοχές έχουν πλέον τις αναπτυξιακές ΜμΕ ως το κυρίαρχό τους κομμάτι. Ωστόσο, οι περιφερειακές ΜμΕ φαίνεται να υστερούν διαχρονικά έναντι των αστικών όσον αφορά την αναπτυξιακή δυναμική τους – με την απόκλιση να διευρύνεται την τελευταία δεκαετία και να ξεπερνά πλέον τις 10 ποσοστιαίες μονάδες (52% vs 63%). Αυτό φανερώνει ότι ακολουθούν, αλλά με δυσκολία, την ανοδική τάση, ενώ η απόκλιση είναι περισσότερο εμφανής σε μεγαλύτερες επιχειρήσεις και σε περιόδους υψηλής ανάπτυξης.

Η απόκλιση των περιφερειακών ΜμΕ έναντι των αστικών αποτυπώνεται στο ευρύτερο φάσμα της απόδοσης και των προσδοκιών τους. Ενδεικτικά, σημειώνουμε ότι έχουν χαμηλότερο δείκτη μελλοντικής ζήτησης (9 μονάδες έναντι 29 για τις αστικές ΜμΕ) και χαμηλότερη αναμενόμενη αύξηση πωλήσεων για το 2024 (4,7% έναντι 6,7% για τις αστικές ΜμΕ).

Εμβραθύνοντας περαιτέρω στις αιτίες αυτής της διαφοράς, διαφαίνεται ότι οι περιφερειακές ΜμΕ επιχειρούν σε πιο δύσκολες συνθήκες κόστους, λειτουργίας και ζήτησης. Για παράδειγμα, δηλώνουν (i) υψηλότερη επιβάρυνση από το ενεργειακό κόστος (σημαντικό πρόβλημα για το 65% των περιφερειακών ΜμΕ έναντι 57% για τις αστικές), (ii) μεγαλύτερη δυσκολία εύρεσης προσωπικού (54% έναντι 50% αντίστοιχα), καθώς και (iii) εντονότερα προβλήματα χαμηλής ζήτησης (32% έναντι 28% αντίστοιχα). Στα παραπάνω, προστίθενται εμφατικά οι έντονες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, με τις ζημιές από φυσικές καταστροφές να αγγίζουν περισσότερο την περιφέρεια τόσο το 2023 (7% των ΜμΕ, έναντι 2% στις αστικές) όσο και την προηγούμενη πενταετία (11% έναντι 5% αντίστοιχα).

Παρά τις άνω δυσκολίες, δε φαίνεται να λείπει από τις περιφερειακές ΜμΕ η διάθεση να επενδύσουν και να εξελιχθούν. Με ενεργό επενδυτικά κομμάτι αντίστοιχης κλίμακας με των αστικών (καλύπτοντας τα 2/3 του τομέα), οι περιφερειακές ΜμΕ εμφανίζουν ισχυρότερη συγκριτικά κινητοποίηση. Συγκεκριμένα, (i) σχεδιάζουν για την επόμενη τριετία επενδύσεις της τάξης του 35% των πωλήσεων τους (έναντι 23% για τις αστικές), (ii) επιδιώκουν σε μεγαλύτερο βαθμό την αξιοποίηση επενδυτικών εργαλείων, όπως το ΕΣΠΑ (39% έναντι 33%), (iii) έχουν πιο ώριμα επενδυτικά σχέδια (28% έναντι 16%). Συνεπώς, δεδομένης της επενδυτικής διάθεσης της περιφέρειας, ύψιστης σημασίας είναι η υλοποίηση επενδύσεων υποδομών. Υποδομές που θα εξασφαλίσουν αποτελεσματικότερη διασύνδεση και θωράκιση από ακραία κλιματικά φαινόμενα μπορούν να αυξήσουν την απόδοση και να περιορίσουν το ρίσκο των επενδυτικών σχεδίων των περιφερειακών ΜμΕ - ξεκλειδώνοντας έτσι σημαντική αναπτυξιακή δυναμική και ενισχύοντας την ισόρροπη ανάπτυξη της χώρας.

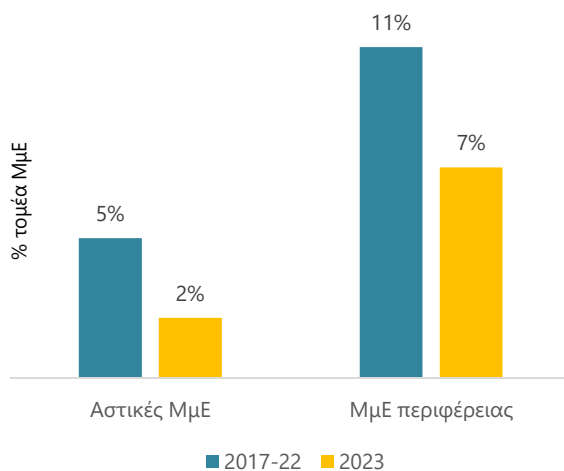
Στόχος Ανάπτυξης ανά περιοχή

Αστικά: Αθήνα, Θεσσαλονίκη. Περιφέρεια: Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Λάρισα, Πάτρα, Αλεξανδρούπολη, Καλαμάτα
*Οι επιχειρήσεις κατανομούνται με όμοιο τρόπο τόσο ως προς το μέγεθος όσο κι ως προς τους κλάδους μεταξύ αστικών ΜμΕ και ΜμΕ περιφέρειας

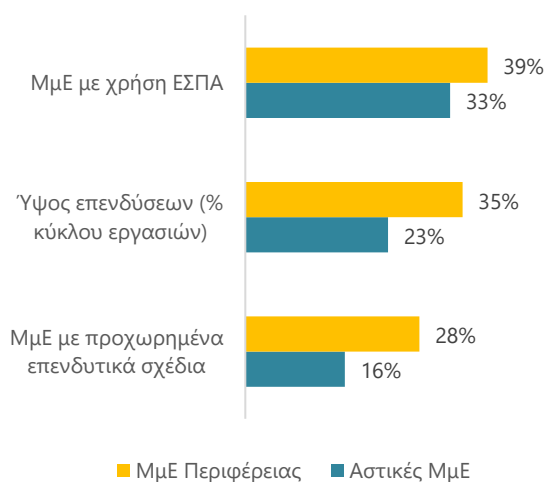
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

ΜμΕ με ζημιές από φυσικές καταστροφές

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

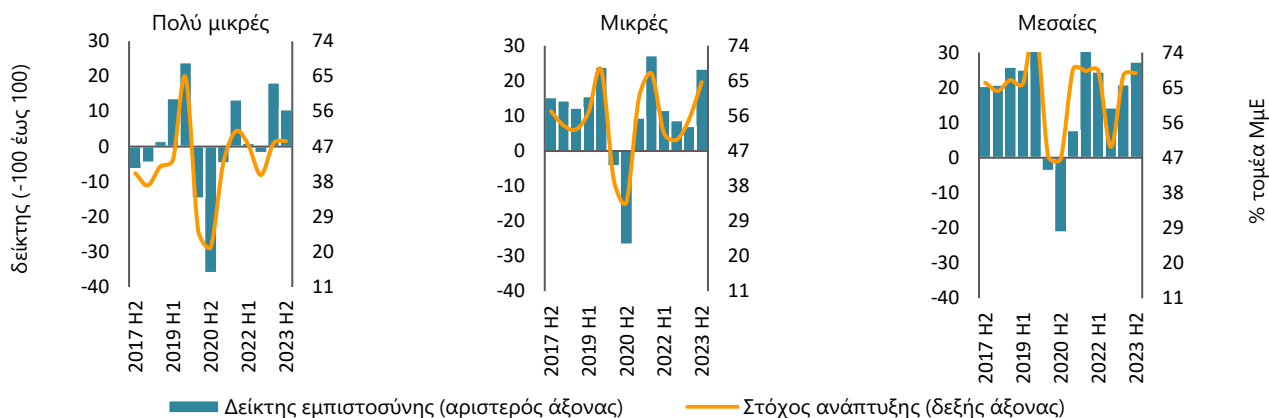
Επενδυτική διάθεση

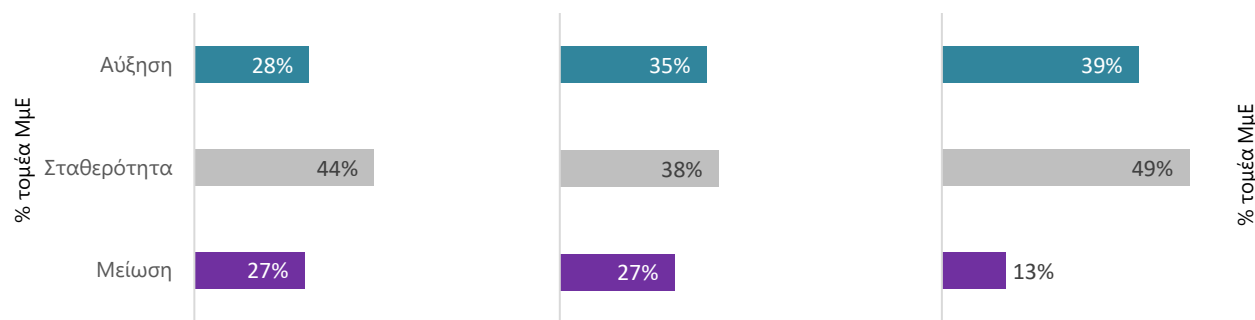
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Παράρτημα I: Ανάλυση ανά μέγεθος ^[1]

Δείκτης εμπιστοσύνης

Πορεία κερδών 2023

[1] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων στην παρούσα ενότητα διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 – 0,5), Μικρές (0,5 – 2,5) και Μεσαίες (2,5 – 10)

[2] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

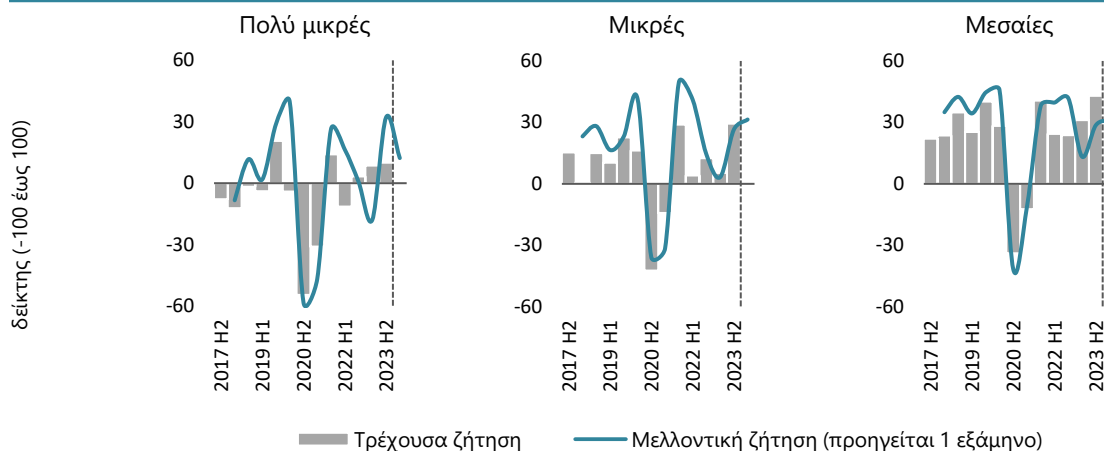
Σε ανοδική τάση κινήθηκε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης για τις Μικρές και Μεσαίες επιχειρήσεις, ενώ σε όλα τα μεγέθη ο στόχος ανάπτυξης εντοπίζεται σχετικά σταθερός, με εξαίρεση τις Μικρές επιχειρήσεις που σημειώνουν αξιοσημείωτη αύξηση. Παράλληλα, το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων κάθε μεγέθους σημειώνει ότι τα κέρδη τους παρέμειναν σε σταθερά επίπεδα το 2023. Αναλυτικότερα:

Πολύ μικρές επιχειρήσεις: Στις 11 μονάδες διαμορφώθηκε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις (έναντι 18 το προηγούμενο εξάμηνο), ενώ το 48% του τομέα στοχεύει σε ανάπτυξη, ακριβώς όπως και το προηγούμενο εξάμηνο. Τέλος, αύξηση κερδοφορίας παρουσίασε το 28% του τομέα (έναντι 44% που παρουσίασε σταθερά κέρδη και 27% που είχε μείωση κερδών).

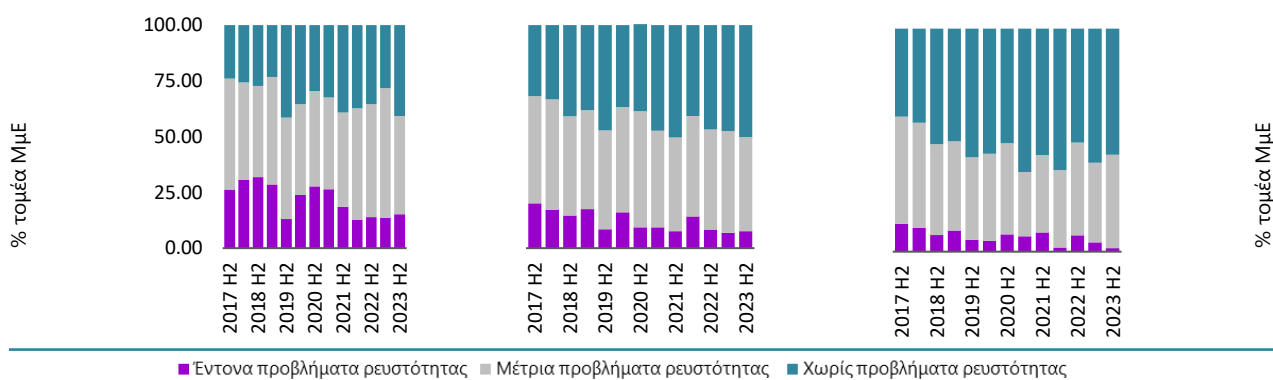
Μικρές επιχειρήσεις: Στις 23 μονάδες αναρριχήθηκε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης των μικρών επιχειρήσεων (έναντι 7 το προηγούμενο εξάμηνο), ενώ σημαντικά αυξημένη εμφανίστηκε και η στροφή σε αναπτυξιακές στρατηγικές, με το 65% του τομέα να στοχεύει σε ανάπτυξη, καταγράφοντας έτσι αύξηση 10 μονάδων έναντι του προηγούμενου εξαμήνου. Τέλος, το 35% του τομέα αύξησε τη κερδοφορία του το 2023, έναντι του 38% για το οποίο η κερδοφορία παρέμεινε σταθερή και του 27% το οποίο παρουσίασε μείωση κερδοφορίας.

Μεσαίες επιχειρήσεις: Στις 27 μονάδες διαμορφώθηκε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης για τις μεσαίες επιχειρήσεις (έναντι 21 το προηγούμενο εξάμηνο), ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων του τομέα που στοχεύει σε ανάπτυξη αυξήθηκε οριακά στο 69% (έναντι 68% το προηγούμενο εξάμηνο). Τέλος, για το 49% του τομέα η κερδοφορία παρέμεινε σταθερή το 2023, έναντι του 39% για το οποίο αυξήθηκε και του 13% για το οποίο μειώθηκε.

Εξέλιξη Ζήτησης

Πρόβλημα ρευστότητας

[1] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων στην παρούσα ενότητα διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 – 0,5], Μικρές (0,5 – 2,5] και Μεσαίες (2,5 – 10)

[2] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Αύξηση παρουσίασε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης για όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα για τις Μικρές και τις Μεσαίες επιχειρήσεις, για τις οποίες εμφανίζονται βελτιωμένες και οι προσδοκίες της μελλοντικής τους ζήτησης. Παράλληλα, υγιής δείχνει η χρηματοοικονομική εικόνα όλων των κλάδων. Πιο συγκεκριμένα:

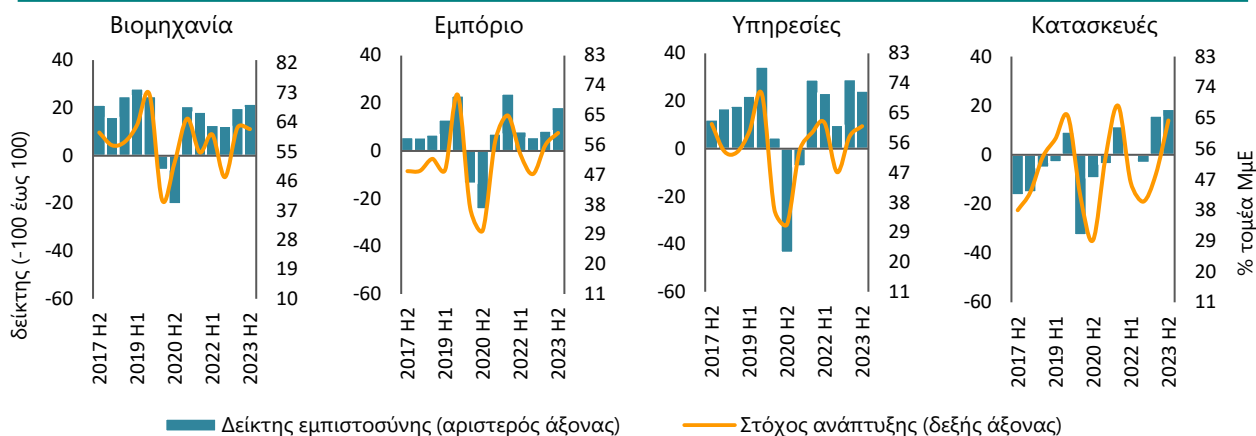
Πολύ μικρές επιχειρήσεις: Οριακά βελτιωμένος είναι ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης των πολύ μικρών επιχειρήσεων (10 μονάδες έναντι 9 το προηγούμενο εξάμηνο), ωστόσο επιδείνωση εμφανίζει ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης (12 μονάδες έναντι 32 το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που παρουσιάζουν έντονα προβλήματα ρευστότητας αντιστοιχεί στο 15% του τομέα, οριακά αυξημένο σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο (14%).

Μικρές επιχειρήσεις: Σημαντική άνοδο της τάξης των 24 μονάδων σημειώνει ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης των μικρών επιχειρήσεων (29 μονάδες έναντι 5 το προηγούμενο εξάμηνο), ενώ αυξημένες είναι και οι προσδοκίες για τη μελλοντική ζήτηση, με τον αντίστοιχο δείκτη να καταφθάνει τις 31 μονάδες (έναντι 26 το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που παρουσιάζουν έντονα προβλήματα ρευστότητας αντιστοιχεί στο 8% του τομέα, οριακά αυξημένο σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο (7%).

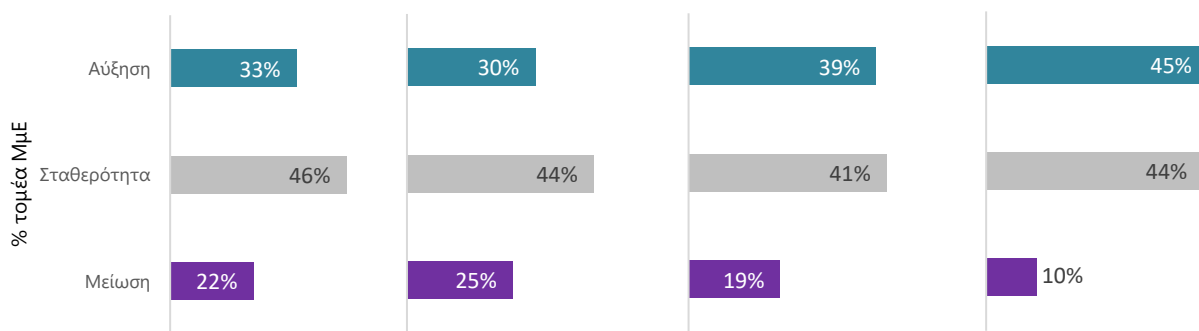
Μεσαίες επιχειρήσεις: Σε αυξητικά επίπεδα κινήθηκε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης των μεσαίων επιχειρήσεων (43 μονάδες έναντι 31 το προηγούμενο εξάμηνο), ενώ βελτίωση εμφανίζει και ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης (31 μονάδες έναντι 29 το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα το ποσοστό των επιχειρήσεων που παρουσιάζουν έντονα προβλήματα ρευστότητας παρουσίασε μια μικρή αύξηση και ανήλθε στο 4% του τομέα, έναντι του 2% του προηγούμενου εξαμήνου.

Παράρτημα II: Ανάλυση ανά Κλάδο

Δείκτης εμπιστοσύνης

Πωλήσεις και κέρδη 2023

Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Διαφοροποιήσεις παρουσιάζει ο Δείκτης Εμπιστοσύνης για τους βασικούς κλάδους, παρουσιάζοντας ήπια άνοδο για βιομηχανία και κατασκευές, δυναμικότερη άνοδο για το εμπόριο, ενώ παρουσίασε πτώση για τον κλάδο των υπηρεσιών. Παράλληλα, περί το 1/3 των επιχειρήσεων όλων των κλάδων παρουσίασε αύξηση κερδοφορίας το 2023, με εξαίρεση τις κατασκευές για τις οποίες το αντίστοιχο ποσοστό ήταν σημαντικά υψηλότερο. Αναλυτικότερα:

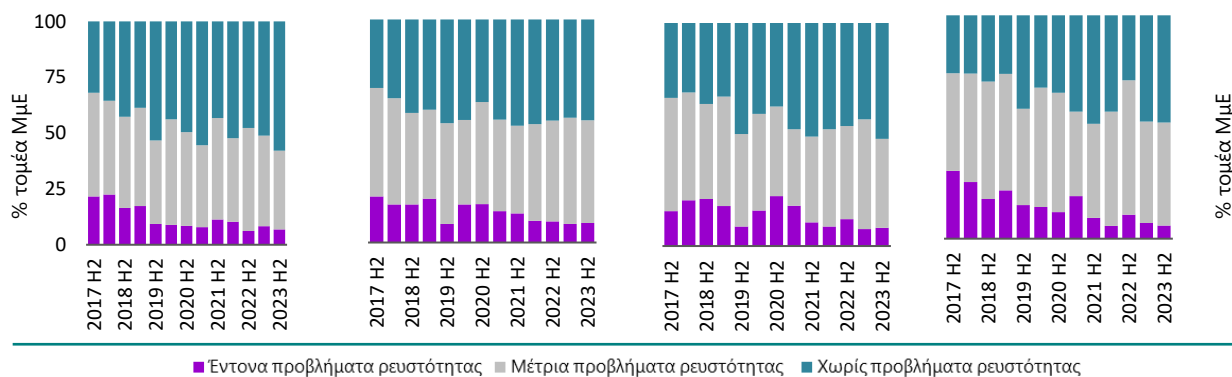
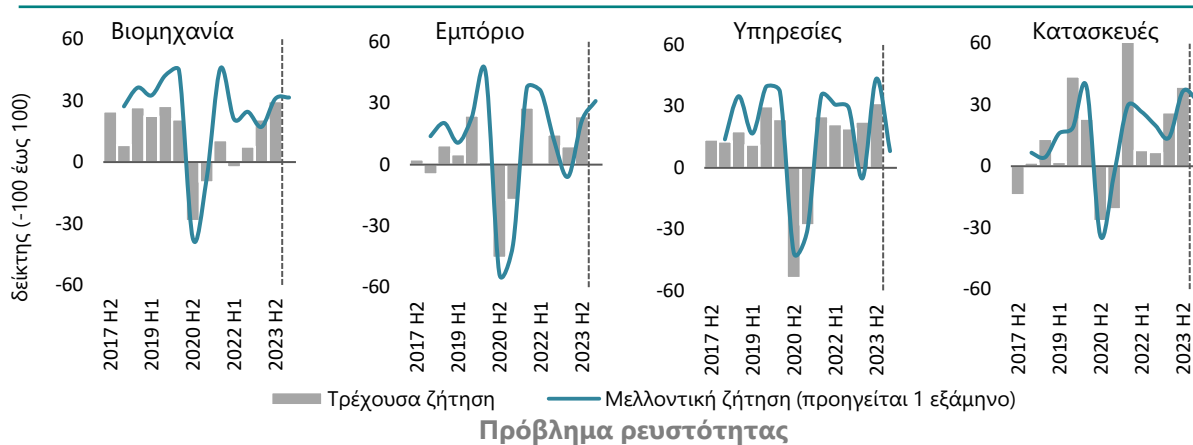
Βιομηχανία: Βελτίωση 2 μονάδων παρουσίασε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης ΜμΕ στη βιομηχανία (22 έναντι 20 το προηγούμενο εξάμηνο), με την πλειονότητα του τομέα να στοχεύει σταθερά στην ανάπτυξη (62% του τομέα). Παράλληλα, το 33% του τομέα παρουσίασε αυξημένη κερδοφορία το 2023.

Εμπόριο: Σημαντική άνοδο 10 μονάδων παρουσίασε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης ΜμΕ στο εμπόριο (18 έναντι 8 το προηγούμενο εξάμηνο), με το ποσοστό των επιχειρήσεων που στοχεύει σε ανάπτυξη να φτάνει το 60% (έναντι 56% το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα, το 30% του τομέα είχε αυξημένη κερδοφορία το 2023.

Υπηρεσίες: Υποχώρηση κατά 5 μονάδες παρουσίασε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης ΜμΕ στις υπηρεσίες (29 έναντι 24 το προηγούμενο εξάμηνο), ωστόσο θετικές παραμένουν οι ενδείξεις από τη μεσοπρόθεσμη διάθεση των επιχειρήσεων, με το 61% του τομέα να στοχεύει σε ανάπτυξη, καταγράφοντας αύξηση 3 μονάδων έναντι του προηγούμενου εξαμήνου. Παράλληλα, το 39% του τομέα παρουσίασε αυξημένη κερδοφορία το 2023.

Κατασκευές: Βελτίωση 3 μονάδων παρουσίασε ο Δείκτης Εμπιστοσύνης ΜμΕ στις κατασκευές (19 έναντι 16 το προηγούμενο εξάμηνο), με το ποσοστό των επιχειρήσεων που στοχεύει σε ανάπτυξη να καταγράφει μία αξιοσημείωτη αύξηση 15 ποσοστιαίων μονάδων και να προσεγγίζει το 64%. Παράλληλα, το 45% των επιχειρήσεων του κλάδου παρουσίασε αυξημένη κερδοφορία το 2023.

Εξέλιξη ζήτησης

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Ανοδική πορεία ακολούθησε ο δείκτης της τρέχουσας ζήτησης για όλους τους βασικούς κλάδους επιχειρήσεων, με τις προσδοκίες για τη μελλοντική ζήτηση να είναι επίσης θετικές, με τον αντίστοιχο δείκτη ωστόσο να παρουσιάζει κάμψη (με εξαίρεση τον κλάδο του εμπορίου). Παράλληλα, η χρηματοοικονομική εικόνα του τομέα παραμένει υγιής. Πιο συγκεκριμένα:

Βιομηχανία: Στις 30 μονάδες διαμορφώθηκε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης στη βιομηχανία, βελτιωμένος σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο (21 μονάδες). Παράλληλα, οριακά θετικότερες είναι και οι προσδοκίες σχετικά με τη μελλοντική ζήτηση (32 μονάδες έναντι 31 το προηγούμενο εξάμηνο). Τέλος, το 7% του τομέα δηλώνει πως έχει έντονα προβλήματα ρευστότητας (έναντι 8% το προηγούμενο εξάμηνο).

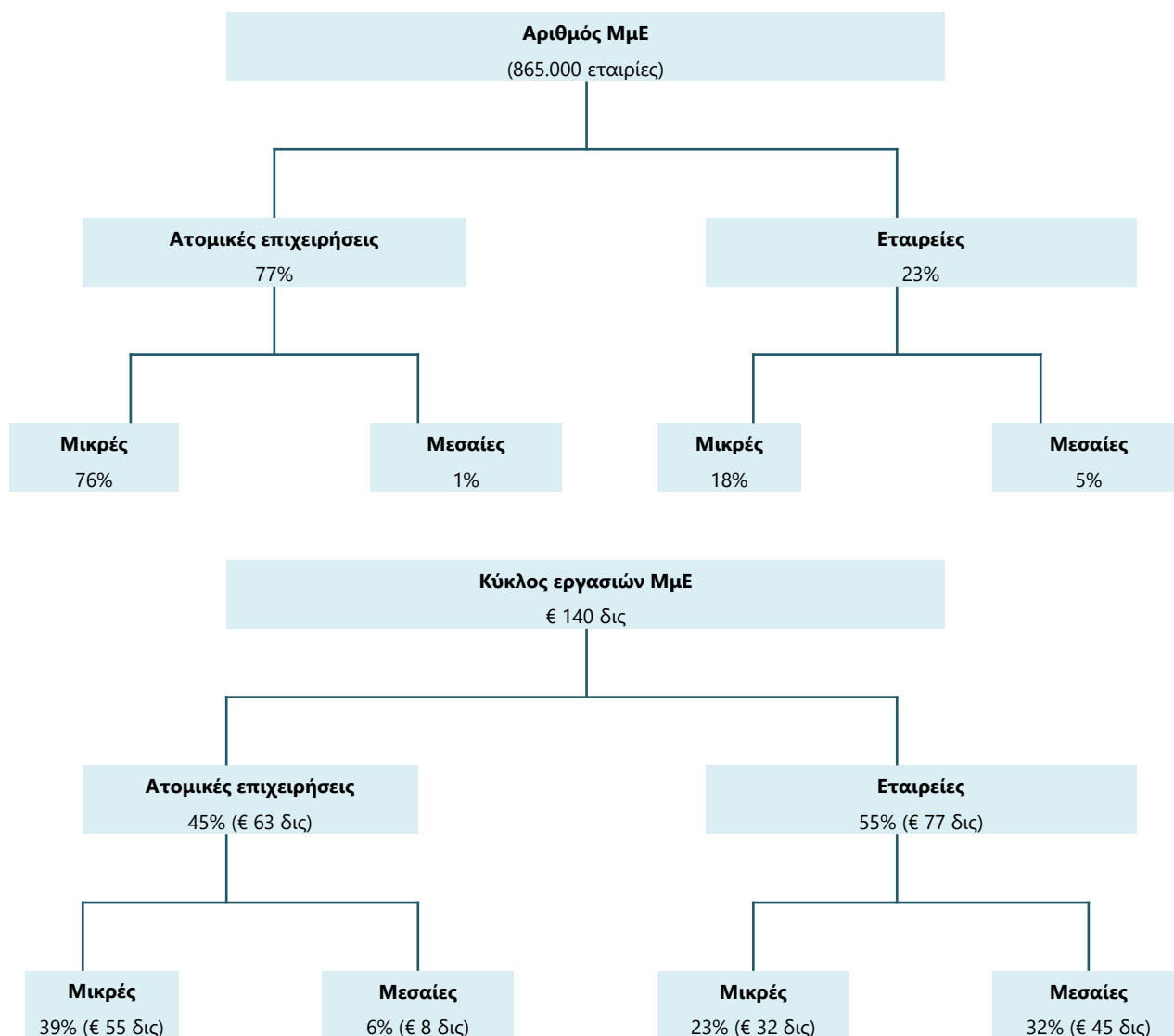
Εμπόριο: Σημαντική άνοδο 15 μονάδων παρουσίασαν οι συνθήκες ζήτησης στο εμπόριο (24 μονάδες έναντι 9 το προηγούμενο εξάμηνο), ενώ και ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης κατέγραψε αύξηση 10 μονάδων και διαμορφώθηκε στις 31 μονάδες (έναντι 21 το προηγούμενο εξάμηνο). Τέλος, οριακή αύξηση κατέγραψε το ποσοστό των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα ρευστότητας αγγίζοντας το 9% (έναντι 8% το προηγούμενο εξάμηνο), ποσοστό που παραμένει ένα από τα χαμηλότερα των τελευταίων ετών.

Υπηρεσίες: Βελτίωση 9 μονάδων παρουσίασε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης στις υπηρεσίες (31 μονάδες έναντι 22 το προηγούμενο εξάμηνο), ωστόσο ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης διαμορφώθηκε στις 8 μονάδες (έναντι 43 το προηγούμενο εξάμηνο), κάτι που αποδίδεται κυρίως στην εποχικότητα του τουριστικού κλάδου. Παράλληλα, το 9% του τομέα δηλώνει πως έχει έντονα προβλήματα ρευστότητας (έναντι 8% το προηγούμενο εξάμηνο).

Κατασκευές: Αύξηση 13 μονάδων παρουσίασαν οι συνθήκες ζήτησης στον κατασκευαστικό κλάδο (39 μονάδες έναντι 26 το προηγούμενο εξάμηνο), ωστόσο ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης εμφάνισε μείωση 4 μονάδων και διαμορφώθηκε στις 33 μονάδες. Τέλος, ιστορικό χαμηλό σημειώθηκε στις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα ρευστότητας (6% έναντι 7% το προηγούμενο εξάμηνο).

Παράρτημα III: Μεθοδολογία

Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα

* Για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζονται: μικρές οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών χαμηλότερο του €1 εκατ. και μεσαίες οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μεταξύ €1 εκατ. και €10 εκατ.. * Στην άνω χαρτογράφηση τα χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας προσεγγίστηκαν βάσει κατηγοριοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διακρίνει τις επιχειρήσεις βάσει αριθμού εργαζομένων (μικρές: έως 10 εργαζόμενοι και μεσαίες: 10-50 εργαζόμενοι).

Πηγή: Ευρωπαϊκή επιτροπή (SBA Factsheet 2019), Eurostat, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων 2018), Εκτιμήσεις ΕΤΕ

- Οι σχεδόν 870,000 ΜμΕ στην Ελλάδα συνεισφέρουν ετησίως κύκλο εργασιών της τάξης των €140 δις.
- Τα 4/5 των ΜμΕ αντιστοιχούν σε ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες καλύπτουν αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο του εγχώριου εταιρικού τομέα (έναντι μόλις 1/2 του εταιρικού τομέα στην Ευρώπη).
- Αν και σε αριθμό υπερτερούν οι ατομικές επιχειρήσεις, το μεγαλύτερο μερίδιο του κύκλου εργασιών (της τάξης του 60%) παράγεται από εταιρείες διάφορων νομικών μορφών (ΑΕ, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ κτλ.).

Περιγραφή δείγματος

Κατανομή αριθμού εταιρειών δείγματος ^{[1][2]}

Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 – 0,1]	39	42	41	11	133
2: (0,1 – 0,5]	43	40	41	9	133
3: (0,5 – 1,0]	16	23	28	12	79
4: (1,0 – 2,5]	29	25	22	9	85
5: (2,5 – 5,0]	26	27	22	7	82
6: (5,0 – 10,0]	30	27	21	10	88
Σύνολο ΜμΕ	183	184	175	58	600

[1] Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των στοιχείων υπάρχει πιθανότητα αποκλίσεων της τάξης του 10%

[2] Αφορά το σταθερό δείγμα για την κατασκευή των διαχρονικών δεικτών

Σύνθεση εταιρικού τομέα ΜμΕ ^[3] (βάσει κύκλου εργασιών)

Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 – 0,1]	7%	7%	7%	2%	22%
2: (0,1 – 0,5]	7%	7%	7%	2%	22%
3: (0,5 – 1,0]	4%	4%	4%	2%	14%
4: (1,0 – 2,5]	3%	4%	4%	1%	13%
5: (2,5 – 5,0]	3%	4%	5%	1%	14%
6: (5,0 – 10,0]	4%	5%	5%	1%	14%
Σύνολο ΜμΕ	28%	31%	32%	9%	100%

[3] Σταθμισμένος μέσος όρος τελευταίας δεκαετίας

Πηγές: Μητρώο επιχειρήσεων Ελ.Στατ. (2007), ICAP database, Eurostat, εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

- Η ανάλυση αφορά δείγμα επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών έως €10 εκατ., τις οποίες για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζουμε ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ).
- Η επιλογή των εταιρειών έγινε μέσω διαστρωματικής δειγματοληψίας (stratified sampling method), κατά τα πρότυπα αντίστοιχων ερευνών που πραγματοποιούνται από διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν συνολικά 600 εταιρείες για το σταθερό δείγμα, με τρόπο τέτοιο ώστε να κατανέμονται ομοιόμορφα βάσει δύο βασικών παραγόντων: την τάξη του κύκλου εργασιών (6 τάξεις μεγέθους) και τον κλάδο δραστηριοποίησης (Βιομηχανία, Εμπόριο, Υπηρεσίες, Κατασκευές).
- Προκειμένου να προκύψουν συμπεράσματα αντιπροσωπευτικά του εταιρικού τομέα ΜμΕ, πραγματοποιήθηκε στάθμιση των απαντήσεων ανάλογα με τη συμμετοχή της κάθε υποκατηγορίας στο συνολικό κύκλο εργασιών του τομέα. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν συμπεράσματα (i) ανά μέγεθος, (ii) ανά κλάδο και (iii) συνολικά για τον εταιρικό τομέα ΜμΕ. Βάσει της μεθοδολογίας, οι διακρίσεις που γίνονται κατά την ανάλυση που ακολουθεί αναφέρονται κατά κανόνα σε μερίδια βάσει συνεισφοράς στον κύκλο εργασιών και όχι βάσει αριθμού εταιρειών.

Κατασκευή Δείκτη Εμπιστοσύνης

- Στοχεύοντας στην κατασκευή ενός δείκτη εμπιστοσύνης για τις ΜμΕ, έχουμε συμπεριλάβει κάποιες βασικές ερωτήσεις που αποτυπώνουν το επίπεδο δραστηριότητας κατά το προηγούμενο και επόμενο εξάμηνο. Το πρότυπο των ερωτήσεων βασίζεται στο εναρμονισμένο ερωτηματολόγιο που προτείνουν ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βελτιώνοντας έτσι τη συγκρισιμότητα του δείκτη.
- Οι ερωτήσεις του δείκτη έχουν 3 εναλλακτικές απαντήσεις: αύξηση (+), σταθερότητα (=), μείωση (-) ή υψηλότερο από το κανονικό (+), κανονικό (=), χαμηλότερο από το κανονικό (-). Αρχικά μετατρέπουμε τον αριθμό των απαντήσεων ανά κατηγορία (+,=,-) σε ποσοστά και στη συνέχεια υπολογίζουμε το καθαρό ισοζύγιο αφαιρώντας το ποσοστό των (-) από το ποσοστό των (+). Δεύτερο εξάμηνο, ο δείκτης εμπιστοσύνης για κάθε κλάδο είναι ο μέσος όρος των καθαρών ισοζυγίων για τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - ✓ Για τη βιομηχανία: Επίπεδο παραγγελιών, επίπεδο αποθεμάτων και μελλοντική τάση παραγωγής.
 - ✓ Για τις υπηρεσίες: Κατάσταση επιχείρησης προηγούμενου εξάμηνου, παρελθοντική και μελλοντική τάση ζήτησης.
 - ✓ Για το εμπόριο: Επίπεδο αποθεμάτων, παρελθοντική και μελλοντική ζήτηση.
 - ✓ Για τις κατασκευές: Επίπεδο ανεκτέλεστου υπολοίπου και μελλοντική τάση απασχόλησης.
- Για το σύνολο του εταιρικού τομέα των ΜμΕ, ο δείκτης εμπιστοσύνης εκτιμήθηκε ως ένας σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους κλάδων (με σταθμίσεις τα μερίδια του κύκλου εργασιών των κλάδων στην οικονομία).
- Η τακτική διενέργεια της έρευνας σε εξαμηνιαία βάση θα μας προσφέρει την εικόνα της διαχρονικής πορείας των ΜμΕ, όπως θα αποτυπώνεται στο δείκτη. Για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, η σύγκριση θα διενεργείται μεταξύ του τρέχοντος επιπέδου του δείκτη και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (με σκοπό τη διόρθωση ενδεχόμενης υπέρμετρης αισιοδοξίας ή απαισιοδοξίας (over-optimism or over-pessimism bias)).
- Στην πορεία του δείκτη εμπιστοσύνης (όπως και σε τυχόν άλλες διαχρονικές αναλύσεις) δεν λαμβάνεται υπόψη το κλείσιμο εταιρειών παρά μόνο η εξελίξεις που αφορούν τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λειτουργία κατά την περίοδο διενέργειας της έρευνας.

Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

- Εταιρία: KANTAR
- Μεθοδολογία: Ποσοτική έρευνα, με τη μορφή τηλεφωνικών συνεντεύξεων (Computer Aided Telephone Interviewing- C.A.T.I.), με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου 20 λεπτών.
- Δείγμα: Συνολικά διεξήχθησαν 602 συνεντεύξεις:
 - ✓ 345 επιχειρήσεις με τζίρο μέχρι 1εκ. ευρώ (ελεύθεροι επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ)
 - ✓ 255 επιχειρήσεις με τζίρο από 1-10εκ. ευρώ (ΟΕ, ΕΕ, ΑΕ, ΕΠΕ)
- Γεωγραφική κάλυψη:
 - ✓ Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Λάρισα, Πάτρα, Αλεξανδρούπολη, Καλαμάτα
- Δειγματοληψία: Πολυσταδιακή, στρωματοποιημένη, μη αναλογική δειγματοληψία ως προς κλάδο, τάξη μεγέθους τζίρου & περιοχή σε κάθε ένα από τα δύο υπο-δείγματα. Quotas ως προς το μέγεθος του τζίρου για το booster δείγμα.
- Στατιστικό σφάλμα: στο σύνολο κάθε υπό-δείγματος των 600 επιχειρήσεων το μέγιστο στατιστικό σφάλμα είναι +/- 4,15% σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%.
- Περίοδος διεξαγωγής: 25/10/2023-28/11/2023
- Διεξαγωγή: Η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας της ESOMAR και του ΣΕΔΕΑ και τις προδιαγραφές ποιοτικού ελέγχου που ορίζονται από τον ΠΕΣΣ (Ποιοτικός Έλεγχος Συλλογής Στοιχείων). Για την διεξαγωγή της έρευνας πεδίου εργάστηκαν 39 ερευνητές και 2 επιθεωρητές, με εμπειρία και εξειδίκευση σε έρευνες επιχειρήσεων.

Disclaimer

Η παρούσα έκθεση καταρτίστηκε από τη Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, και προορίζεται αποκλειστικά ως απλή αναφορά για την ενημέρωση εμπειρων και ειδικευμένων επενδυτών, οι οποίοι αναμένεται και θεωρούνται απολύτως ικανοί να λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις χωρίς να βασίζονται στο περιεχόμενο της έκθεσης, δηλαδή μόνον εφόσον πραγματοποιήσουν ίδια ανεξάρτητη έρευνα σε πηγές της επιλογής τους. Η παρούσα έκθεση δεν συνιστά επενδυτική έρευνα ούτε σύσταση για έρευνα, και ως τέτοια δεν καταρτίστηκε βάσει νομικών απαιτήσεων με σκοπό τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της επενδυτικής έρευνας. Οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα έκθεση δεν συνιστούν παραχή επενδυτικών συμβουλών και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ή να θεωρηθούν σαν πρόταση ή προτροπή για αγορές ή πωλήσεις ή προώθηση προσφοράς ή προτροπής για αγορές ή πωλήσεις ή για συμμετοχή σε σύμβαση αναφορικά με κάθε χρεόγραφο, προϊόν, υπηρεσία ή επένδυση. Οι πληροφορίες ή οι απόψεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση δεν επαρκούν για να στηρίξουν μια επενδυτική απόφαση – και δεν συνιστούν δήλωση ή εγγύηση όσον αφορά τις μελλοντικές επιδόσεις οποιουδήποτε χρηματοπιστωτικού μέσου, πίστωσης, συναλλαγματικής ισοτιμίας ή άλλου μέτρου της αγοράς ή της οικονομίας. Οι επιδόσεις που έχουν σημειωθεί στο παρελθόν δεν αποτελούν αξιόπιστη ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. Δηλώνεται δεόντως ότι τα επενδυτικά προϊόντα ενέχουν επενδυτικούς κινδύνους, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται ο κίνδυνος απώλειας μέρους ή του συνόλου του επενδύομένου κεφαλαίου. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και/ή τα συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα δεν φέρουν καμία απολύτως ευθύνη για τυχόν συνέπειες (συμπεριλαμβανομένης, ενδεικτικά, της άμεσης, έμμεσης ή επακόλουθης ζημίας, της απώλειας κέρδους, και άλλων απωλειών) που προκύπτουν από τυχόν εξάρτηση ή χρήση της παρούσας έκθεσης, και δεν αναλαμβάνουν καμία νομική υποχρέωση έναντι επενδυτή που θα λάβει άμεσα ή έμμεσα την παρούσα έκθεση. Η τελική επενδυτική απόφαση πρέπει να λαμβάνεται από τον επενδυτή, και την ευθύνη για την επένδυση πρέπει να αναλάβει ο επενδυτής.

Όποια στοιχεία έχουν χρησιμοποιηθεί στην παρούσα έκθεση, έχουν ληφθεί από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες, αλλά δεν έχουν επαληθευτεί από ανεξάρτητο φορέα. Λόγω της πιθανότητας λάθους εκ μέρους αυτών των πηγών, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δεν εγγυάται για την ακρίβεια, τον επίκαιρο χαρακτήρα ή τη χρησιμότητα οποιασδήποτε πληροφορίας. Οι πληροφορίες και οι απόψεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση υπόκεινται σε μεταβολές χωρίς προειδοποίηση, και δεν υφίσταται υποχρέωση επικαιροποίησης των πληροφοριών και των απόψεων που περιέχονται στην παρούσα έκθεση. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, οι συνδεδεμένες με αυτήν εταιρείες, οι εκπρόσωποί της, τα στελέχη της και/ή το προσωπικό της ή άλλα πρόσωπα που σχετίζονται με αυτήν, δεν αναλαμβάνουν καμία ευθύνη ή υποχρέωση σε σχέση με την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα έκθεση, ή για οποιαδήποτε ζημία, εν γένει, που απορρέει από τυχόν χρήση της παρούσας έκθεσης, συμπεριλαμβανομένων των επενδυτικών αποφάσεων που βασίστηκαν στην παρούσα έκθεση. Η παρούσα έκθεση δεν υποτίθεται ότι περιέχει όλες τις πληροφορίες που μπορεί να χρειάζεται ένας υποψήφιος επενδυτής. Οι αποδέκτες της παρούσας έκθεσης θα πρέπει να αξιολογούν σε ανεξάρτητη βάση τις ειδικές πληροφορίες και απόψεις που περιέχονται σε αυτήν, και να ζητούν τις συμβουλές των επαγγελματιών και οικονομικών συμβούλων της επιλογής τους σε σχέση με οποιοδήποτε επενδυτικό, οικονομικό, νομικό, επιχειρηματικό, φορολογικό, λογιστικό ή κανονιστικό ζήτημα, πριν προβούν σε οποιαδήποτε επένδυση ή πριν πραγματοποιήσουν οποιαδήποτε συναλλαγή σχετικά με πληροφορίες και απόψεις που πραγματεύεται η παρούσα έκθεση.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. συνέταξε και δημοσίευσε την παρούσα έκθεση απολύτως ανεξάρτητα από οποιαδήποτε συνδεδεμένη με αυτήν εταιρεία και, ως εκ τούτου, όλες οι δεσμεύσεις, απόψεις, προβλέψεις, αξιολογήσεις ή ενδεικτικές τιμές που διατυπώνονται στις εν λόγω εκθέσεις μπορεί να διαφέρουν ουσιαστικά από τυχόν παρόμοιες εκθέσεις οι οποίες εκδίδονται από συνδεδεμένες εταιρείες, και μπορεί να βασίζονται σε διαφορετικές πηγές και μεθοδολογίες. Η παρούσα έκθεση δεν απευθύνεται σε, ούτε προορίζεται για, διανομή προς χρήση από πρόσωπα ή οντότητες που είναι πολίτες ή κάτοικοι ή έχουν έδρα σε οποιαδήποτε τοποθεσία, κράτος, χώρα ή άλλη δικαιοδοσία στην οποία η εν λόγω διανομή, δημοσίευση, διάθεση ή χρήση αντίκειται προς τους σχετικούς νόμους, κανονισμούς ή κανόνες. Η παρούσα έκθεση προστατεύεται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας και δεν επιτρέπεται η τροποποίηση, αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση ή μεταβίβασή της, είτε άμεση είτε έμμεση, σε οποιοδήποτε τρίτο μέρος, εν όλω ή εν μέρει, χωρίς προηγούμενη γραπτή συγκατάθεση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Όλες οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση εκφράζουν με ακρίβεια τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη αποκλειστικά, όσον αφορά καθένα και όλα τα θέματα που καλύπτονται. Περαιτέρω, βεβαιώνεται ότι κανένα μέρος της αποζημίωσης του συντάκτη της έκθεσης δεν είχε, ούτε έχει, ούτε θα έχει άμεση ή έμμεση σχέση με τις συγκεκριμένες θέσεις ή τις απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση.

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Έρευνα Συγκυρίας

Β' Εξάμηνο 2023

Τζέση Βουμβάκη

Deputy Chief Economist

(+30) 210 334 1549

e-mail: fvoumv@nbg.gr

Αθανασία Κουτούζου

Head of Entrepreneurship & Business Analysis

(+30) 210 334 1528

e-mail: koutouzou.ath@nbg.gr

Ιωάννης Κρόμπας

Economist

(+30) 210 334 1207

e-mail: krompas.ioannis@nbg.gr

Αφροδίτη Τζιοβάρια

Economist

(+30) 210 334 1458

e-mail: tziovara.afroditi@nbg.gr